

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Małgorzata Raczkowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

EKONOMIA SPOŁECZNA NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE

SOCIAL ECONOMY IN RURAL AREAS IN POLAND

Słowa kluczowe: ekonomia społeczna, przedsiębiorstwo społeczne, wioski tematyczne, spółdzielnia

Key words: social economy, social enterprise, theme villages, cooperative

Abstrakt. Podjęto rozważania nad problematyką przedsiębiorczości społecznej. Omówiono główne nurty definicyjne pojęć ekonomia społeczna” oraz „przedsiębiorstwo społeczne”. Przeanalizowano wybrane formy przedsiębiorstw społecznych funkcjonujących na terenach wiejskich, tj. spółdzielni socjalnych, organizacji i stowarzyszeń oraz wiosek tematycznych. Z analizy danych wynika, że na polskiej wsi, wśród przedsiębiorstw społecznych, dominują spółdzielnie socjalne oraz fundacje i stowarzyszenia. Nową formą wymagającą dalszego rozwoju są wioski tematyczne.

Wstęp

Zainteresowanie ekonomią społeczną wynika z pogłębiających się problemów społeczno-ekonomicznych dotyczących współczesnego człowieka. Można w szczególności wskazać na problemy bezrobocia, ubóstwa, wykluczenia i marginalizacji społecznej. Naukowcy i politycy poszukują nowych możliwości rozwiązań i instrumentów, które pozwoliłyby na ograniczenie i zapobieganie tym zjawiskom. Jednym z nich jest idea ekonomii społecznej. Według Jerzego Wilkina „...znaczne grupy społeczeństw, zarówno w krajach wysoko rozwiniętych, jak i rozwijających się, nie znajdują swego miejsca w tak funkcjonującym systemie gospodarczym, stając się ludźmi bezrobotnymi i wykluczonymi. Ekonomia społeczna jest odpowiedzią na powyższe zasygnalizowane zjawiska; jest próbą połączenia gospodarowania z budowaniem więzi społecznych, których zasadniczym celem jest wzmocnienie bezpieczeństwa ekonomicznego i socjalnego ludzi” [Wilkin 2007, s. 12].

Ekonomia społeczna to specyficzne podejście poszczególnych osób, grup czy instytucji do gospodarczej rzeczywistości. Dotyczy to zarazem podejścia do własnych problemów (promowanie postawy aktywności niż roszczeniowości), sposobu ich rozwiązywania (zalecany zbiorowy niż indywidualny), jak i celów, które się stawia (wskazywanie na dobro wspólne niż dobro indywidualne).

Podjęcie własnych inicjatyw bardzo często wydaje się mieszkańcom wsi niewykonalne. Wynika to z braku umiejętności organizacyjnych i kooperacyjnych, nieznajomości rynku i braku umiejętności pozyskania niezbędnego kapitału, zarówno na działania biznesowe, jak i społeczne. Dodatkową barierę dla aktywności tych społeczności stanowią nowe regulacje prawne usztywniające warunki i zwiększające koszty zakładania oraz działania firm i organizacji pozarządowych. Ogromną szansą i wsparciem dla tych społeczności jest szeroko rozumiana ekonomia społeczna.

Przedmiotem opracowania była problematyka przedsiębiorczości społecznej na obszarach wiejskich w Polsce. Uwagę skoncentrowano na analizie trzech form przedsiębiorstw społecznych: spółdzielniach, stowarzyszeniach oraz wioskach tematycznych. Do realizacji tak postawionego zadania badawczego wykorzystano literaturę przedmiotu oraz wtórne dane publikowane i udostępniane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. W opracowaniu do analizy danych liczbowych zastosowano metodę porównawczą.

Ekonomia społeczna, przedsiębiorstwo społeczne – przegląd definicji

Punktem wyjścia do analizy ekonomii społecznej jest definicja tego pojęcia. Ekonomia społeczna¹ jako koncepcja teoretyczna i praktyka gospodarowania, pojawiła się w XIX wieku we Francji i stanowiła sposób na rozwiązywanie problemów związanych z przemysłem, wzrostem znaczenia demokracji i zmianami ustrojowymi, które miały miejsce w tamtym okresie. Działające wówczas przedsiębiorstwa miały charakter spółdzielni, a podstawą ich działania była przede wszystkim obustronna pomoc. Pojęcie ekonomii społecznej było popularne wśród ekonomistów w Polsce międzywojennej (np.: związany z obozem narodowym Stanisław Grabski za dzieło swego życia uważał rozpoczętą w 1927 roku pracę pt. *Ekonomia społeczna*, Leopold Caro zaś, jeden z czołowych polskich ideologów korporacjonizmu wydał książkę *Zasady nauki ekonomii społecznej*).

Współcześnie w literaturze przedmiotu można wyróżnić dwa zasadnicze kierunki definiowania ekonomii społecznej: instytucjonalno-prawny oraz normatywny [Defourny, Develtere 2008, s. 21]. Pierwszy wyznacza ściśle granice przez wskazanie konkretnych form instytucjonalnych, w których obrębie realizują się określone cele podmiotów ekonomii społecznej. Natomiast podejście normatywne skupia się na określonych zasadach, cechach charakterystycznych dla inicjatyw, zarówno tych o charakterze formalnym, jak i tych niesformalizowanych, które odróżniają je od sektora publicznego i prywatnego.

Hausner przez ekonomię społeczną rozumie „...sektor gospodarki, w którym organizacje są zorientowane na społeczną użyteczność, a wypracowana przez nie nadwyżka służy realizacji celu społecznego” [Hausner 2007, s. 14]. Z kolei Kazimierczak i Rymsza uznają ekonomię społeczną za „... narzędzie mobilizacji ekonomicznej i społecznej zaniedbanych społeczności lokalnych (czy też obszarów) oraz jako formułę zwiększania uczestnictwa ich członków (mieszkańców) w wymianie gospodarczej i życiu publicznym” [Kazimierczak, Rymsza 2007, s. 11]. Według definicji Goźdz, o ekonomii społecznej można mówić „... jako o rzeczowniku, gdzie ekonomię społeczną należy traktować jako zbiór instytucji; przymiotniku, gdzie ekonomia społeczna jest specyficznym rodzajem ekonomii charakteryzującym się określonymi (społecznymi) cechami: wartością, rodzajem relacji między uczestnikami itp.; przestrzeni – gdzie ekonomia społeczna widziana jest jako sieć, sposób komunikacji między uczestnikami, możliwość mobilizowania różnorodnych zasobów, bardziej dostęp” do dóbr niż ich posiadanie...” [Goźdz 2008, s. 205].

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej definiuje ekonomię społeczną jako „działalność organizacji, które łączą cele gospodarcze oraz społeczne, przy czym społeczne mają znaczenie nadrzędne”. Ekonomia społeczna uzupełnia zatem lukę w gospodarce, w której tradycyjne przedsiębiorstwa nie funkcjonują ze względu na brak wystarczającej opłacalności, a typowe organizacje społeczne nie potrafią działać efektywnie [Grzybowska, Ruszewski 2010, s. 12].

W definicji zaproponowanej przez EMES (European Research Network) ekonomia społeczna to „...działalność o celach głównie społecznych, której zyski w założeniu są reinwestowane w jej cele lub we wspólnotę, a nie w celu maksymalizacji zysku lub zwiększenia dochodu udziałowców czy też właścicieli...” [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Programu Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych].

Przytoczone definicje, nie określają bezpośrednio, czym jest ekonomia społeczna, a jedynie opisują ją za pomocą instytucji stanowiących rdzeń tego środowiska – tzw. przedsiębiorstwa społeczne, będące wzorcowym przedsięwzięciem ekonomii społecznej.

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w swojej opinii z października 2011 roku podkreślił wyraźnie, że zróżnicowane tradycje językowe i kulturowe doprowadziły do pojawienia się w literaturze przedmiotu różnych znaczeń pojęcia przedsiębiorstwa społecznego. Przykładowo, Defourny określa przedsiębiorstwo społeczne jako: „... działalność gospodarczą, która wyznacza sobie cele ściśle społeczne i która inwestuje ponownie nadwyżki zależnie od tych celów w działalność lub we wspólnotę, zamiast kierować się potrzebą osiągnięcia maksymalnego zysku na rzecz akcjonariuszy lub właścicieli” [Defourny 2005, s. 51]. Z kolei Pearce definiuje przedsiębiorstwa społeczne: „... jako ogólne określenie wszystkich podmiotów gospodarczych, które mają społeczny

¹ Równolegle funkcjonują terminy – „gospodarka obywatelska”, „ekonomia solidarności” oraz „ekonomia współpracy”.

Tabela 1. Kryteria definiujące działalność przedsiębiorstw w ramach ekonomii społecznej
 Table 1. Criteria for defining business enterprises in the social economy

Kryterium/ Criterion	Wyszczególnienie/Specification
Cechy ekonomiczne/ Economic characteristics	produkcja/sprzedaż dóbr i usług/production / sales of goods and services, autonomia/autonomy, ryzyko ekonomiczne/economic risk, zatrudnienie płatnego personelu/employment of paid staff.
Cechy społeczne/ Social Features	wyraźnie określony cel służenia wspólnocie/clearly defined objective of serving the community; oddolny obywatelski charakter/grassroots civic nature, moc decyzyjna, która nie jest oparta na własności kapitału/decision-making power, which is not based on capital ownership, natura partycypacyjna/participatory nature, ograniczenie dystrybucji zysków/limiting distribution of profits.
Formy/ Forms	spółdzielnie/cooperatives, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych/mutuals, stowarzyszenia/associations, fundacje/foundations, zakłady aktywności zawodowej/vocational rehabilitation facilities, centra i kluby integracji społecznej/centres and clubs social integration.
Prawne uregulowania/ Legal regulations	Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach/Act of 6 April 1984 on Foundations. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach/Act of 7 April 1989 Law on Associations. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych/Act of 27 August 1997 on vocational and social rehabilitation and employment of disabled persons. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie/Act of 24 April 2003 on Public Benefit and Volunteer Work. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym/Act of 13 June 2003 on social employment. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy/Act of 20 April 2004 on employment promotion and labor market institutions. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych/Act of 27 April 2006 on social cooperatives.

Źródło/Source: [Defourny 2005, Goźdź 2008]

cel, nie są zorientowane na tworzenie i dystrybucję kapitału oraz mają demokratyczną, wymierną i opartą na wspólnym zarządzaniu strukturę” [Pearce 2003, s. 190].

Przedsiębiorstwo społeczne można odróżnić od innych podmiotów funkcjonujący w przestrzeni gospodarczej za pomocą charakterystycznych kryteriów (tab. 1). Do najważniejszych z nich należą cechy społeczne, w tym przede wszystkim szeroko rozumiana działalność na rzecz wspólnoty oraz cechy ekonomiczne – działalność zapewniająca dochód.

Przedsiębiorstwem społecznym jest więc podmiot prowadzący działalność gospodarczą, spełniający kryteria małego lub średniego przedsiębiorstwa, funkcjonujący jako wyodrębniona pod względem organizacyjnym i rachunkowym część organizacji obywatelskiej lub założony przez tę organizację, grupę osób bądź jednostkę samorządu terytorialnego, który realizuje cel społeczny przez zatrudnianie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub niepełnosprawnych, realizuje usługi społeczne użyteczności publicznej. Dodatkowo nie dystrybuuje zysku lub nadwyżki bilansowej pomiędzy udziałowców, ale przeznaczają go na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa jako kapitał niepodzielny oraz w określonej części na reintegrację zawodową i społeczną [Krajowy Program... 2013, s. 13].

Sprawne funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstwa społecznego są możliwe, jeżeli występuje odpowiednio silny kapitał społeczny. Ogromne znaczenie mają powiązania międzyludzkie, poziom zaufania interpersonalnego, a także podzielenie wspólnych wartości i norm. Wysoki kapitał społeczny ułatwia zwiększenie liczby zawieranych transakcji w przedsiębiorstwie – wszystkie bowiem transakcje wymagają jakiegoś elementu zaufania, a brak zaufania obniża liczbę transakcji korzystnych dla każdej ze stron. Kapitał społeczny jest również przydatny w rozwiązywaniu problemów działań zbiorowych. Może on odegrać istotną rolę w gospodarowaniu wspólnymi zasobami, gdy instytucje państwowe są słabe i nieefektywne.

Przedsiębiorczość społeczna na obszarach wiejskich

Możliwość rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o przedsiębiorczość społeczną jest ważna zarówno w aspekcie integracyjnym, tożsamościowym, jak i ekonomicznym. Dostarczać może bowiem zarówno usług deficytowych dla społeczności lokalnych, jak i usług rozwojowych.

Na obszarach wiejskich w Polsce najbardziej popularną formą przedsiębiorstwa społecznego są spółdzielnie socjalne². Forma spółdzielni socjalnej stwarza realną szansę prowadzenia wspólnej działalności gospodarczej osobom o utrudnionym dostępie do rynku pracy. Członkowie spółdzielni sami tworzą swoje miejsca pracy, jednocześnie łącząc w swojej działalności cele ekonomiczne i społeczne. Spółdzielnia socjalna, oprócz zapewnienia dochodu członkom spółdzielni pełni także cele edukacyjne – uczy współpracy, nowych ról społecznych i zawodowych.

Według danych Ogólnopolskiego Katalogu Spółdzielni Socjalnych, w Polsce w 2014 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) było zarejestrowanych 1108 spółdzielni socjalnych³. Najwięcej spółdzielni odnotowano w województwach wielkopolskim, mazowieckim oraz podkarpackim, natomiast najmniej – w lubuskim i opolskim. 248 spółdzielni miało siedzibę na terenie obszarów wiejskich, gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, co stanowiło 22% ogółu (rys. 1). W odniesieniu do liczby podmiotów funkcjonujących w danym województwie największa ich liczba na obszarach wiejskich znajduje się w województwach podkarpackim (35), opolskim i lubuskim (po 20) oraz lubelskim (19). Najniższy odsetek spółdzielni socjalnych charakteryzuje obszary wiejskie województwa podlaskiego (7) i kujawsko-pomorskiego (11).

Wiejskie spółdzielnie socjalne zajmują się przede wszystkim świadczeniem usług (z zakresu „dom i ogród”, w tym usługi porządkowe – sprząatanie, utrzymanie i konserwacja terenów zielonych, odśnieżanie, opieka nad grobami, usługi pralnicze) oraz usługami cateringowymi (organizacja imprez okolicznościowych oraz prowadzenie lokali gastronomicznych).

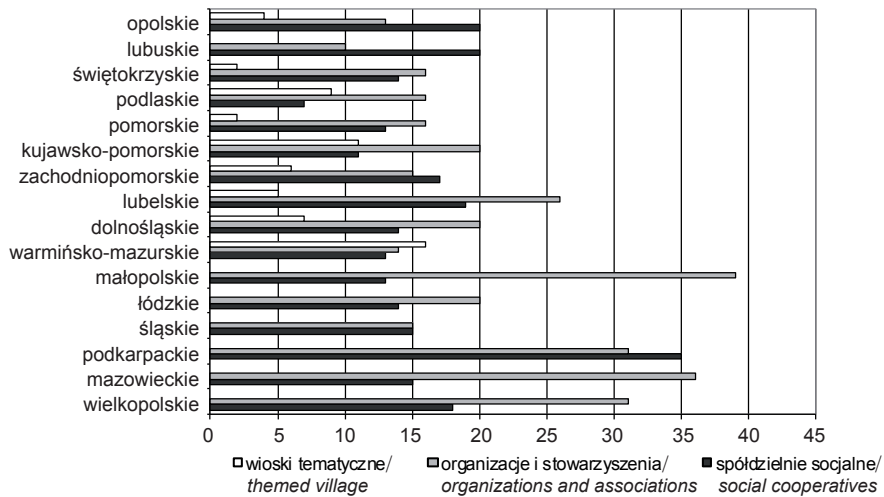
Stowarzyszenia i fundacje to kolejna forma przedsiębiorstw społecznych funkcjonujących na terenach wiejskich. Realizują one przedsięwzięcia na rzecz lepszego funkcjonowania polskiej wsi przez aktywizowanie społeczności wiejskich oraz zwiększanie ich udziału w procesie przemian na wsi. Ich celem jest również promowanie zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich.

W 2013 roku największą liczbą stowarzyszeń funkcjonujących na terenach wiejskich charakteryzowały się województwa: małopolskie (39), mazowieckie (36), podkarpackie i wielkopolskie (po 31) – rysunek 3. Najmniej stowarzyszeń zarejestrowano w województwach: lubuskim (10) oraz opolskim (13) i warmińsko-mazurskim (14).

Wiele wiejskich fundacji prowadzi m.in. cykliczne konkursy dotacyjne dla organizacji pozarządowych i grup nieformalnych działających na terenach wiejskich, internetowe konkursy dla młodzieży, a także warsztaty, podczas których można zdobyć wiedzę z zakresu planowania i realizacji projektów społecznych, zarządzania projektami społecznymi lub księgowo-prawnych podstaw zarządzania lokalną organizacją pozarządową.

² W Polsce idea wspierania spółdzielczości socjalnej oparta jest na dwóch głównych filarach. Pierwszy, to ustawowe formy wsparcia spółdzielni socjalnych, wśród których należy wymienić m.in.: dotacje ze środków Funduszu Pracy, zwolnienia z opłat sądowych, refundację składek na ubezpieczenie społeczne, ulgi podatkowe. Drugi ofunkcjonuje dzięki programom wsparcia pochodzącym ze środków UE.

³ Na koniec 2009 roku w KRS zarejestrowanych było 187 spółdzielni socjalnych. W roku 2010 ich liczba zwiększyła się o 89, a z końcem 2011 roku – o 126. W marcu 2013 roku liczba zarejestrowanych spółdzielni w KRS przekraczała 640 (stan na 22 marca 2013 roku).

* liczba spółdzielni socjalnych – stan na 23 kwietnia 2014 roku, liczba fundacji i wiosek tematycznych – stan na koniec 2013 roku /number of social cooperatives – as at 23 April 2014, number of foundations and thematic villages – at the end of 2013

Rysunek 1. Podmioty ekonomii społecznej funkcjonujące na obszarach wiejskich według województw w Polsce w latach 2013-2014*

Figure 1. Social economy entities operating in rural areas by province in Poland in 2013-2014

Źródło/Source: [Ogólnopolski katalog... 2014, Katalog LGD... 2012]

Dobre prawo sprzyja realizacji inicjatyw mieszkańców wsi, dlatego fundacje zaangażują się w proces poprawiania przepisów dotyczących inwestycji na terenach wiejskich.

Możliwością rozwoju dla terenów wiejskich są również tzw. wioski tematyczne. Prowadzone są one zazwyczaj przez podmioty ekonomii społecznej, tj. fundacje, stowarzyszenia i spółdzielnie socjalne. Według Idziaka wieś tematyczna, „... to taka wieś, której rozwój jest podporządkowany jakiemuś jednemu pomysłowi, jednemu tematowi. Wokół niego następuje specjalizacja wsi i tworzą się pomysły na zarabianie. Temat bierze się zwykle z tego, co dla wsi jest charakterystyczne, z czego jest ona znana i co może być w niej ciekawe dla innych. Pomysły na zarabianie nie dotyczą jednak pojedynczych osób. Istotą wsi tematycznej jest to, że otwiera się w niej pole do tworzenia wielu różnych pomysłów na zarabianie i życie” [Idziak 2008, s. 3].

Utworzenie wioski tematycznej pomaga niwelować lokalne bezrobocie, a niekiedy nawet pozwala na całkowitą jego redukcję. W budowanie takiej formy działalności angażują się wszyscy mieszkańcy, co daje im poczucie przynależności lokalnej i nowe sposoby na zwiększanie dochodów. Ważnym elementem budowania wiosek tematycznych jest dobry i unikalny pomysł na produkt, usługę oraz rozeznanie, czy będzie on konkurencyjny w stosunku do innych podmiotów tego typu.

Pierwszą próbę tworzenia w Polsce wioski tematycznej ze świadomością, że chodzi właśnie o „wioskę tematyczną” podjęto w 1998 roku w gminie Wierzbinek w województwie wielkopolskim. Pierwszą próbę utworzenia w Polsce zespołu wiosek tematycznych podjęło Partnerstwo „Razem” działające w ramach Programu Inicjatyw Wspólnotowych EQUAL. W Polsce w 2013 roku prowadzono 32 wioski tematyczne na terenie 7 województw: zachodniopomorskiego, pomorskiego, kujawsko-pomorskiego, świętokrzyskiego, podlaskiego, lubelskiego, warmińsko-mazurskiego, dolnośląskiego oraz opolskiego (rys. 1). Zdecydowanymi liderami były województwa warmińsko-mazurskie (16 wiosek) i kujawsko-pomorskie (11). Ten rodzaj działalności na obszarach wiejskich jest nowym „podmiotem” wymagającym wsparcia i dalszego rozwoju.

Wnioski

Rozważania dotyczące przedsiębiorczości społecznej na obszarach wiejskich podjęte w tym opracowaniu skłaniają do sformułowania następujących wniosków:

1. Istotą ekonomii społecznej są działania umożliwiające i ułatwiające powrót ekskludowanym (marginalizowanym) na rynek pracy.
2. W Polsce na obszarach wiejskich liczba funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych powiększa się systematycznie z roku na rok – widać jednak wyraźne zróżnicowanie regionalne. Najwięcej podmiotów tego typu funkcjonuje w województwie podkarpackim oraz lubelskim.
3. Tworzenie podmiotów funkcjonujących w ramach ekonomii społecznej nie jest uniwersalnym sposobem na aktywizację obszarów wiejskich. Podjęcie jednak kroków związanych z ich tworzeniem daje poczucie integralności, przynależności. Ponadto umożliwia nawiązywanie więzi interpersonalnych w sieci społecznej oraz zapewnia wynagrodzenie umożliwiające życie w godnych warunkach.

Literatura

- Defourny J. 2005: *Przedsiębiorstwo społeczne w poszerzonej Europie: koncepcja i rzeczywistość*, [w:] *Ekonomia społeczna: II Europejska Konferencja Ekonomii Społecznej*, Ministerstwo Polityki Społecznej, Warszawa, 51.
- Defourny J., Develtere P. 2008: *Ekonomia społeczna: ogólnościowy trzeci sektor*, [w:] *Antologia kluczowych tekstów. Przedsiębiorstwo społeczne*, Fundacja Inicjatyw Społeczno Ekonomicznych, Warszawa, 21-22.
- Fowler A. 2001: *Social Economy in the South: a Civil society perspective*, [w:] <http://www.intrac.org/data/files/resources/203/Social-Economy-in-the-South-A-Civil-Society-Perspective.pdf>, 9.
- Goźdz D. 2008: *Wyjaśnienie podstawowych pojęć z dziedziny ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej*, [w:] D. Kwiecińska, A. Pacut (red.), *Budowanie kompetencji dla przedsiębiorczości społecznej: sylabusy do szkoleń*, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków, 205.
- Grzybowska A., Ruszewski J. 2010: *Ekonomia społeczna w teorii i praktyce*, Centrum Aktywności Społecznej PRYZMAT, Suwałki, 12.
- Hausner J. 2007: *Ekonomia społeczna jako kategoria rozwoju*, [w:] J. Hausner (red.), *Ekonomia społeczna a rozwój*, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków, 14.
- Idziak W. 2008: *Wymyślić wieś od nowa. Wioski tematyczne*, Alta Press, Koszalin, 3.
- Katalog LGD 2013 – Lokalne grupy działania i ich działalność na obszarach wiejskich*, 2013: MRiRW, Warszawa.
- Kazimierczak T., Rymśza M. 2007: *Kapitał społeczny*, [w:] *Ekonomia społeczna*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 11.
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*. 2013: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.pozytek.gov.pl/files/KPRES.pdf>, dostęp 26.04.2014, 13.
- Ogólnopolski katalog spółdzielni socjalnych*, <http://www.spoldzielniesocjalne.org>, dostęp 26.04.2014.
- Pearce J. 2003: *Social Enterprise in Anytown*, Calouste Gulbenkian Foundation, London, 190.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Programu Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych*, Bruksela 6.10.2011, 15.
- Wilkin J. 2007: *Czym jest gospodarka społeczna i jakie ma znaczenie we współczesnym społeczeństwie?* *Ekonomia Społeczna*, nr 1, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, 12.
- www.wioskitematyczne.org.pl

Summary

The paper elaborates on the issues of social entrepreneurship. Discusses the main trends definitional concepts of social economy „and” social enterprise. The second part includes an analysis of selected forms of social enterprises operating in rural areas – social cooperatives, organizations and associations and thematic villages. The Polish countryside is dominated by social cooperatives and foundations and associations. The new form which requires further development are thematic villages.

Adres do korespondencji
 dr inż. Małgorzata Raczkowska
 Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
 Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej
 ul. Nowoursynowska 166, 02-786 Warszawa
 tel. (22) 593 40 38, e-mail: malgorzata_raczkowska@sggw.pl